

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя ІГОЛАСВА

« _____ » 20 ____ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*
Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*
Спеціальність: *054 соціологія*
Спеціалізація:
Освітньо-професійна програма: *Соціологія*

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Політологія». – Одеса: ОНУ, 2022.
– 15 с.

Розробники:

Трушевич Г.Б., викладач кафедри політології ОНУ ім.І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “26” 08 2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом ОПП Соціологія

_____ (Тетяна КАМЕНСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від. “30” 08 2022 р.

Голова НМК _____ (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – письмова робота	Галузь знань <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i> Напрямок підготовки <i>054 соціологія</i> Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	Нормативна / за вибором (ВНЗ/студента) <i>нормативна</i>	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		16 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	0 год
		Лабораторні	
		0 год	0 год
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета забезпечення політологічного аспекту підготовки висококваліфікованого фахівця на основі сучасної світової та вітчизняної політичної думки та формування у студентів системних знань, уявлень про політичну сферу, як особливу сферу життя суспільства.

Завдання:

- оволодіння політологічним категоріально-понятійним апаратом;
- формування уявлень про сутність влади, держави, громадянського суспільства, політичних відносин та процесів, політичну культуру;
- оволодіння навичками політичного аналізу суспільного життя, вміння їх використовувати у своїй суспільно-політичній діяльності;
- ознайомлення з політичною системою українського суспільства та можливими сценаріями розвитку країни

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку; верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК06. Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, і громадянина в Україні.

СК03. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

Програмні результати:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, об'єкт політології та структуру політичної науки;
- сутність понять «політична влада», «політичний режим», «політична система», «державна», «політична партія», сучасне тлумачення «демократії»;
- роль еліт, партій та політичних лідерів в українській політичній системі;
- значення громадських організацій та рухів для політичної реальності;
- за яким принципом проходять вибори та які стадії має виборчий процес;
- особливості політичної системи України;
- зміст та механізм формування політичної культури, політичної свідомості та політичної освіченості в громадян України.

вміти:

- орієнтуватися в стадіях виборчого процесу;
- аналізувати політичні режими, системи та форми державного правління;
- застосовувати отримані знання в громадсько-політичному житті країни;
- створювати партії чи рухи та дискутувати на політичні теми;
- переконувати оточуючих у необхідній політичній культурі;
- усвідомлювати роль та місце України в сучасному світі.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади політичної науки та особливості формування влади

Тема 1. Політологія як наука та навчальна дисципліна

Політологія як наука. Об'єкт та предмет політології як самостійної науки. Політичне життя суспільства та владні відносини. Поняття «політика». Особливості політики як самостійної сфери життя. Місце і роль політики в суспільному житті. Політологія – вчення про політику. Зміст та структура політології: фундаментальний та прикладної рівні, теоретичний та емпіричний рівні. Місце політології у системі гуманітарного знання. Основні завдання та функції політології.

Тема 2 . Політична влада.

Природа влади. Механізми здійснення політичної влади. Суб'єкт, об'єкт, ресурси влади. Поняття «влада», «політична влада». Основні концепції влади. Причини та умови прояву політичної влади. Сутність політичної влади, джерела, методи функціонування, типи, властивості та функції. Поняття «легітимності» влади та досягнення легітимізації влади. Шляхи реалізації політичної влади в Україні.

Тема 3. Політичні системи та політичні режими.

Теорія політичних систем. Структура та функції політичної системи. Політична система суспільства як сукупність політичних інститутів, форм, норм та принципів взаємовідносин, у межах яких реалізується політична влада. Типологія політичних систем. Характеристика відносин політичної системи із суспільством.

Поняття політичного режиму. Типологія політичних режимів. Тоталітаризм як політичний феномен ХХ ст. Авторитарні політичні режими та умови встановлення. Передумови появи тоталітарних та авторитарних режимів. Демократичний режим: історичні форми та моделі демократії. Основні відмінності між режимами.

Тема 4. Держава як основний інститут політичної системи, форми її правління та основні державні органи.

Поняття «держава». Концепції походження держави. Ознаки, сутність та функції держави. Структура і форми держави. Моделі держави в сучасній політичній науці. Правова та соціальна держава. Взаємодія держави та громадянського суспільства.

Форми державного правління. Монархія: її історичні та сучасні різновиди. Основні характеристики республіки. Парламентська, президентська та змішана форми правління. Особливості змішаної форми правління в Україні.

Кабінет Міністрів України як основний орган виконавчої влади. Метод формування Кабінету Міністрів України. Парламент як законодавчий орган. Особливості формування Верховної Ради України.

Змістовий модуль 2. Суб'єкти політики та особливості їх формування

Тема 5. Політичні партії і суспільні рухи.

Поняття «політичної партії». Основні ознаки та умови виникнення політичної партії. Структура та функції політичної партії. Типологія партій. Поняття «партійної системи». Типи сучасних партійних систем. Становлення багатопартійної системи України. Громадсько-політичні організації та рухи.

Соціальні групи як суб'єкти політики. Основні елементи теорії соціальних груп. Суспільні організації.

Тема 6. Політичні еліти та лідерство.

Поняття «еліти». Основні теорії еліт. Головні причини елітизму. Функції та типи еліт. Канали і системи рекрутування еліти. Особливості еволюції політичної еліти України.

Сутність політичного лідерства. Стилї та типи політичного лідерства. Імідж та репутація політичного лідера.

Тема 7. Вибори і виборчі системи.

Поняття та принципи виборів. Стадії виборчого процесу. Основні типи виборчих систем. Мажоритарна виборча система. Різновиди мажоритарної системи. Особливості організації виборчої кампанії в умовах мажоритарної виборчої системи. Пропорційна виборча система. Ознаки виборів за партійними списками та методи їх формування. Принципи розподілу місць у законодавчому органі за пропорційною виборчою системою. Особливості виборчої системи України.

Тема 8. Політична культура.

Сутність політичної культури та її рівні. Структура та функції політичної культури. Основні типи політичних культур. Політичні субкультури. Політична соціалізація та політична участь. Поняття «політична свідомість» та «політична психологія». Особливості політичної культури України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього о	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади політичної науки та особливості формування влади										
Тема 1. Політологія як наука та навчальна дисципліна	2	2	0	0	0	2	2	0	0	0
Тема 2. Політична влада.	5	2	2	0	1	3	2	0	0	1
Тема 3. Політичні системи та політичні режими.	5	2	2	0	1	3	2	0	0	1
Тема 4. Держава як основний інститут політичної системи, форми її правління та основні державні органи.	5	2	2	0	1	3	2	0	0	1
Разом за змістовим модулем 1	17	8	6	0	3	11	8	0	0	4
Змістовий модуль 2. Суб'єкти політики та особливості їх формування										
Тема 5. Політичні партії і суспільні рухи.	5	2	2	0	1	3	2	0	0	1
Тема 6. Політичні еліти та лідерство.	5	2	2	0	1	1	0	0	0	1

Тема 7. Вибори і виборчі системи.	5	2	2	0	1	1	0	0	0	1
Тема 8. Політична культура.	5	2	2	0	1	1	0	0	0	1
Разом за змістовим модулем 2	20	8	8	0	4	6	2	0	0	4
ІНДЗ*	23	0	0	0	23	33	0	0	0	33
Написання есе	15	0	0	0	15	20	0	0	0	20
Написання реферату	15	0	0	0	15	20	0	0	0	20
Усього годин	90	16	14	0	60	90	10	0	0	80

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політична влада: зміст та механізм взаємозв'язку. Підготовка доповіді та презентації.	2
2	Політична система та політичний режим: характер взаємодії. Підготовка доповіді та презентації.	2
3	Форми державного правління. Підготовка доповіді та презентації.	2
4	Політичні партії та суспільні рухи. Підготовка доповіді та презентації.	2
5	Політичні еліти та лідерство. Підготовка доповіді та презентації.	2
6	Вибори і виборчі системи. Підготовка доповіді та презентації.	2
7	Політична культура та її значення для суспільства. Підготовка доповіді та презентації.	2

6. Теми практичних занять

Таких видів занять не передбачено програмою курсу

7. Теми лабораторних занять

Таких видів занять не передбачено програмою курсу

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин очна/заочна
1	Тема 2. Політична влада. Підготовка доповіді та презентації.	1/1

2	Тема 3. Політичні системи та політичні режими. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
3	Тема 4. Держава як основний інститут політичної системи, форми її правління та основні державні органи. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
4	Тема 5. Політичні партії і суспільні рухи. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
5	Тема 6. Політичні еліти та лідерство. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
6	Тема 7. Вибори і виборчі системи. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
7	Тема 8. Політична культура. Підготовка доповіді та презентації.	1/1
8	Написання есе	15/20
	Написання реферату	15/20
11	ІНДЗ: розробити анкету для соціологічного дослідження	23/33
	Разом	60/80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;

[2] – написання рефератів, есе;

[3] –

9. Методи навчання

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція з аналізом конкретних ситуацій, бесіда, дискусія, обговорення проблемних ситуацій і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні формати занять: наочні (ілюстрація, презентація результатів власних досліджень) та практичні (виконання індивідуальних завдань).

10.Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Застосовано два види контролю: поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться під час лекційно – практичних занять, а також виконуючи окремі самостійні (індивідуальні) завдання.

Підсумковий контроль складається з результатів поточного контролю плюс письмова робота – написання виступу політика, презентація біографії політика та виконання ІНДЗ.

Для тих студентів, які не виконали програму курсу з будь-яких причин, проводиться залік за питаннями підсумкового контролю.

Основні форми контролю – співбесіда, перевірка написаного виступу, презентації та ІНДЗ.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; повністю розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу; висловлює свої думки, робить висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Здобувач проявляє креативний підхід до виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи; проводить аналіз та порівняння вивченого матеріалу.	творчо розкриває сутність практичних питань під час семінарського заняття, використовуючи додаткову літературу; використовує теоретичні знання при виконання індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	добре володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; допускаються при цьому окремі дрібні неточності.	правильно відповів на більшість запитань від викладача; виконав всі індивідуальні та самостійні завдання, але не достатньо повно їх розкрив та не використав додаткову літературу.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час відповідей та не надає аргументації щодо них.	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на достатньо примітивному рівні індивідуальні та самостійні завдання.

Незадовільно з можливістю повторного складання	студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконав індивідуального та самостійних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не виконав індивідуальне та самостійні завдання та не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю

11. Питання для підсумкового контролю

1. Політологія: предмет, функції та завдання.
2. Специфіка політології як науки.
3. Поняття «політики», її роль в суспільному житті та внутрішня структура.
4. Тоталітарні політичні режими. Передумови формування та особливості функціонування.
5. Демократія, її сутність та відмітні ознаки.
6. Порівняльний аналіз основних підходів до демократії.
7. Політична влада та механізми її функціонування.
8. Основні концепції влади, її об'єкт та суб'єкт.
9. Поняття «легітимності» влади та шлях до її реалізації.
10. Політична система суспільства, її структура та функції.
11. Типологія політичних систем та їх компоненти.
12. Поняття політичного режиму та їх типи.
13. Держава як політичний інститут.
14. Ознаки та функції держави.
15. Структура та форми державного правління.
16. Політика: зміст та рівні структури
17. Сутність та різновиди монархії як системи правління.
18. Змішана форма правління в Україні та її особливості.
19. Республіка як форма демократичного правління.
20. Функції та принципи формування Кабінету Міністрів України.
21. Верховна Рада України: особливості формування та головні функції.
22. Політичні партії: ознаки та умови виникнення.
23. Структура, функції та типи партій.
24. Поняття «партійної системи» та її типи.
25. Партійна система України: ознаки багатопартійності.
26. Партійні системи та їх типи: переваги та недоліки.
26. Громадські організації та рухи: особливості створення в Україні.
27. Громадянське суспільство та його ознаки.
28. Політична еліта: основні теорії.
29. Класифікація політичних еліт та способи їх рекрутування.
30. Політичне лідерство та його типи.
31. Групи інтересів у політиці, поняття та функції.

32. Поняття «іміджу» та «репутації» політичного лідера.
33. Вибори як політичний процес.
34. Виборчий процес та його стадії.
35. Типи виборчих систем та їх ознаки.
36. Мажоритарна та пропорційна система: порівняльний аналіз.
37. Політична культура: сутність, рівні, структура та функції.
38. Сутність політичної соціалізації та політичної участі.
39. Поняття «політичної свідомості» та «політичної психології».
40. Політична культура України: ознаки та роль в суспільстві.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточний контроль										Модульний контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4		T5	T6	T7	T8		30	100
0	10	10	10		10	10	10	10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма з дисципліни;
3. Політологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів /Л.М. Коваль (керівник авт. колективу), Л.О. Ануфрієв, О.І. Брусиловська та ін. –Харків: Фоліо, 2012

14. Рекомендована література

Основна

1. Grigsby E. Analyzing Politics : An Introduction to Political Science : Fifth Edition. - Wadsworth, 2012.

2. Баранівський В. Ф. Політологія: Підручник. - Київ : Національна академія управління, 2016.
3. Воронянський О.В. Політологія: підручник / [Воронянський О.В., Кулішенко Т.Ю., Скубій І.В.]; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. - Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. – 179 с.
4. Гелей С. Д. Політологія [Текст] : навчальний посібн. / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. - 9-те вид., переробл. і доп. - Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. - 370 с.
5. Горбач, О. Н. Політологія [Текст] : навч. посіб. / Олександр Горбач, Руслан Демчишак ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». - 3-тє вид., допов. та перероб. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. - 259 с
6. Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [І. Вдовичин, І. Вільчинська, Є. Перегуда та ін.]. – Львів: Новий Світ- 2000, 2017. – 632 с.
7. Мальцева, О. В. Політологія [Текст] : навч. посіб. / О. В. Мальцева, Г. М. Марінова ; Держ. ВНЗ «Приазов. держ. техн. ун-т». - Маріуполь : ПДТУ, 2015. - 159 с.
8. Політологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей /за ред. Струкевич О.К, Конотопенко ОЛ., Лапшин с.А. - Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016.
9. Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - 2-ге вид., перероб. І допов. - Харків : Право, 2018. – 460 с.
10. Шляхтун П.Л. Політологія. Історія та теорія. - К. : Центр учбової літератури, 2010.

Додаткова

1. Вальчишин А., Охотін П. ВИГРАТИ ВИБОРИ: покрокова інструкція. – К.: Смолоскип, 2015. – 160 с.
2. Литвин В. Концепти «дефектної» та «вбудованої» демократії: дефініція та генералізація // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. - 2012. – 6 (62). - С. 68-90.
3. Макиавеллі Н. Державотворець. – К.: Арій, 2015. – 224 с.
4. Стати кращим політиком: навч. посіб. політ. навичок / Переклад та адаптація В.Я. Шибко, О.Г. Луканюк, К.О. Везелева, Б.В.Ференс, Л.В.Протасенко, Д.Г.Примак, Є.О.Везелев, Д.О. Дума. – Вид.2-ге, доопрацьоване. – К.: УАІД «Рада», 2016. – 144 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Президент України. Офіційний сайт. <https://www.president.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України. Офіційний сайт. <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Верховна Рада України. Офіційний сайт. <https://www.rada.gov.ua/>
4. Газета Верховної Ради України «Голос України». Офіційний сайт. <http://www.golos.com.ua/>
5. Офіційний вісник України. Офіційний сайт.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/b19>

6. Газета центральних органів влади «Урядовий Кур'єр». Офіційний сайт.
<https://ukurier.gov.ua/uk/>
7. Реєстр політичних партій. Офіційний сайт
<http://www.minjust.gov.ua/parties>
8. Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського. Офіційний сайт.
<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html>
9. Національна парламентська бібліотека. Офіційний сайт.
<http://www.nplu.org/>
10. Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І.Франка. Офіційний сайт. <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
11. Наукова бібліотека Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова. Офіційний сайт <http://lib.onu.edu.ua/>